

DEMETER András

*„Am avut o preocupare constantă:
pregătirea pentru inevitabila schimbare”*

DEMETER András István s-a născut pe 18 mai 1969 la Târgu Mureș. A absolvit Universitatea de Artă Teatrală din Târgu Mureș în 1992. Din 1993 este director al Teatrului Maghiar „Csiky Gergely” din Timișoara. La teatrul timișorean pe care îl conduce, a jucat roluri principale în spectacole precum *Romeo și Julieta* de Shakespeare, *Tango* de Mrożek, *Soldații* de R. White, *Omul din La Mancha* de Dale Wasserman, *Nunta lui Figaro* de Beaumarchais, *Lorenzaccio* de Alfred de Musset, apoi în *Diavoli* de John Whiting și în *Bent* de Martin Sherman la Teatrul Național din Timișoara. Din 1996 a inițiat și organizat la Timișoara „Sărbătoarea saltimbancilor”. Din 1998 este președintele fondator al Fundației „Saltimbanc”.

Costin Manoliu: *Cum ați ajuns director de teatru la doar 24 de ani?*

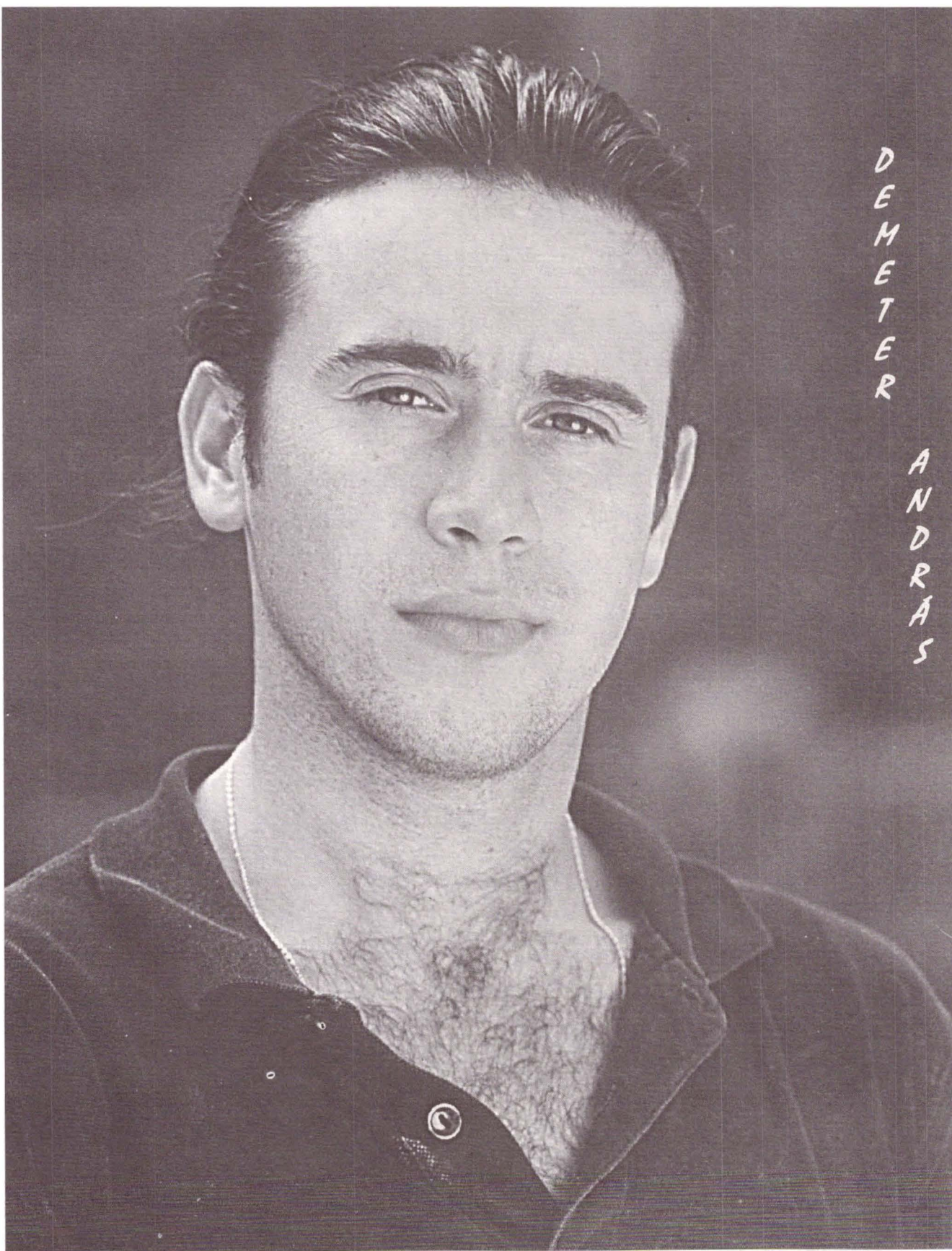
Demeter András: În urmă cu șase ani a fost o concurență destul de mare pentru postul de director al Teatrului Maghiar „Csiky Gergely” din Timișoara. Inspectoratul pentru Cultură din Timișoara nu se putea decide, având fel de fel de influențe, din dreapta și din stânga. Drept urmare s-a organizat primul concurs pentru ocuparea unui post de director de teatru, potrivit unei ordonanțe care exista, dar care până atunci nu se aplicase și care în alte părți s-a aplicat abia după 1996. Concursul s-a tot amânat și am avut la dispoziție o perioadă de șase luni pentru a mă pregăti. Spre deosebire de ceilalți concurenți eu nu aveam experiență. Aveam însă în cap câteva proiecte pe care le-am îmbunătățit. O comisie formată din cinci membri – reprezentanți ai Ministerului Culturii, ai Inspectoratului pentru Cultură din Timișoara, ai Facultății de Teatru din Târgu Mureș, un director de teatru – a analizat propunerile candidaților și a ajuns la concluzia că „băiețașul” de 24 de ani poate face lucruri bune la Teatrul Maghiar din Timișoara. Cred că nu i-am dezamăgit, întrucât după trei ani, la expirarea mandatului meu, Consiliul Județean Timiș a decis prelungirea mandatului fără a scoate postul la concurs, luând în considerare activitatea mea de până atunci.

C.M.: *Care au fost realizările și neîmplinirile dumneavoastră la conducerea Teatrului „Csiky Gergely”?*

D.A.: E greu de contabilizat. În acești șase ani am avut o preocupare constantă: pregătirea pentru inevitabila schimbare. Schimbarea structurii teatrelor din România. Am făcut modificări în sectorul administrativ și în privința relației dintre actori și teatru. Din 1993, la Teatrul „Csiky Gergely” actorii au

D
E
M
E
T
E
R

A
N
D
R
Á
S

contracte pe o perioadă determinată, de un an, de la 1 septembrie până la 31 august anul următor. Avantajul acestui sistem e foarte clar. Fiecare parte are dreptul de a renunța, de a ieși din această căsătorie care se face pe bază de dragoste. Un actor vine într-un teatru cu dorințele lui, cu visurile lui. Teatrul are la rândul său unele pretenții față de un actor. Realitatea unei stagiuni confirmă sau infirmă visurile actorului ori pretențiile teatrului. Dacă în decursul unei stagiuni la una dintre părți există nerealizări, incompatibilități, atunci contractul nu mai e reînnoit. Toate compartimentele – cel tehnic, atelierelor etc. – au contracte pe o perioadă determinată.

C.M.: *Care au fost efectele acestei înnoiri?*

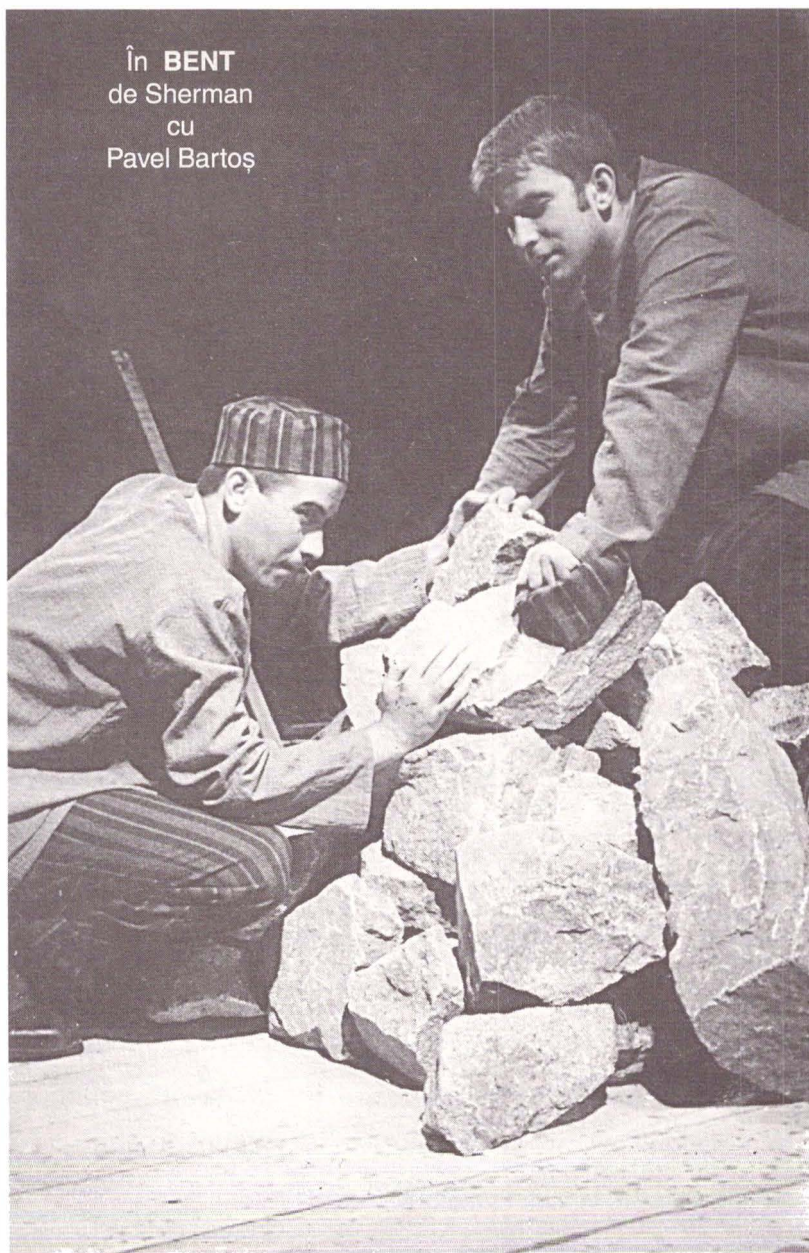
D.A.: La început am căutat să fac o trupă valoroasă, bine încheată. Acel demers a culminat cu spectacolul *Azilul de noapte* de Maxim Gorki. Mi-am dat seama apoi că, ținând cont de realitățile din Timișoara, de numărul spectatorilor care înțeleg limba maghiară, se impune o altă cale, pe care am pornit din 1996. Ideea mea a fost aceea de a face un teatru mai mic și mai viu. Am redus personalul în toate compartimentele. Am început coproduțiile cu celelalte teatre din Timișoara – Teatrul Național, Teatrul German, Teatrul Studențesc – și cu fundații și alte organizații. Actuala stagiune este una experimentală, în pas cu vremurile pe care le trăim. În viitor sunt prevăzute coproduții realizate în colaborare cu teatre din străinătate. În actualul sezon teatral e în curs de realizare o coproducție a celor trei teatre profesioniste din Timișoara – Național, Maghiar și German – sub conducerea regizorului Robert Alföldi din Budapesta, un spectacol dedicat împlinirii a 10 ani de la Revoluția din decembrie 1989, jucat în română și maghiară: *Fecioara din Orléans* de Friedrich Schiller. La Sala Studio, Victor Ioan Frunză va monta două monodrame scrise de un autor francez contemporan, Raymond Cousse: *Infantilisme* cu Balázs Attila și *Strategie pentru două jamboane*, interpretată de mine. Continuăm cu o comedie de Dario Fo, *Hoțul care n-a venit să păgubească*, în regia Alexandrei Gandi. La primăvară, o premieră absolută, *Irezistibilul*, un musical pe un text de Csiky Gergely. Muzica a fost compusă de Horvath Karoly. Va urma o producție cu un teatru din Franța și cu Institutul Cultural Francez: *Estetocratul* de Paul Bovry, în regia lui Jean-Marc Choutteau. De asemenea, e în derulare un proiect dedicat teatrului pentru copii. În stagiunile precedente am montat spectacole precum *Pinocchio*, *Frumoasa și bestia*, *Cartea junglei*, *Vrăjitorul din Oz*. Ultimele două se joacă în continuare. Alexandra Gandi va propune un nou titlu. Vrem să dezvoltăm prezența noastră în școli, licee și grădinițe cu spectacole legate de programa școlară, pentru a-i apropia pe copii de teatru.

C.M.: *În urmă cu aproape patru ani ați inițiat acel festival intitulat „Sărbătoarea saltimbancilor”, cu spectacole în aer liber. Care a fost impactul său?*

D.A.: De obicei, în organizarea unui festival se pornește de la existența unor spectacole care se înscriu într-o tematică. Uneori, însă, nu se produce întâlnirea cu publicul, chiar dacă spectacolele sunt de

valoare. De aceea, noi am propus o întâlnire a creatorilor de teatru, muzică, dans și arte plastice cu omul de pe stradă. Am încercat să-i stărnim curiozitatea. Din 1996, publicul care a participat la întâlnirea propusă de noi a ajuns de la câteva mii la câteva sute de mii. Curiozitatea s-a transformat în motivație. De cele mai multe ori nu doar asistă, ci participă efectiv. Până acum n-a existat o preselecție, un concurs, singurul criteriu fiind opțiunea spectatorului, căruia îi place sau nu ceea ce vede, rămâne sau nu rămâne la un anumit spectacol. La viitoarele ediții mă gândesc și la o secțiune *indoor*, unde va exista un juriu, o preselecție și o competiție cu premii. Eu sunt convins că din cei aproximativ 300.000 de oameni care se bucură la spectacolele în aer liber se vor găsi câteva mii care vor intra în săli. De asemenea, „Sărbătoarea saltimbancilor“ va avea ediții-satelit. Sărbătoarea cea mare rămâne la finele lui iunie și începutul lui iulie în fiecare an, în centrul Timișoarei. În plus, vom organiza o sărbătoare a saltimbancilor, de o zi sau două, în cartierele timișorene și în alte orașe din Banat. Astfel, locuitorii cartierelor și ai orașelor mici vor avea și ei sărbătoarea lor. În perioada 28–31 octombrie, la cea mai recentă manifestare a „Sărbătorii saltimbancilor“ – Festivalul Timișorean al Vinului „Nunta lui Bacchus“, i-am invitat la Timișoara pe actorii care au concurat la *Gala Tânărului Actor* de la Costinești. Am avut convingerea că e bine ca ei să aibă posibilitatea să-și prezinte creațiile și pe alte scene. La rândul său publicul are ocazia să se bucure de spectacole de o valoare probată. Această colaborare va continua. La ediția principală de la vară vreau ca Festivalul să aibă o producție proprie.

Costin Manoliu

În **BENT**
de Sherman
cu
Pavel Bartoș